

ДЕРЖАВНА СУДОВА АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ
ДСА України

вул. Липська, 18/5, м. Київ, 01601, тел.: (044) 277-76-86, факс: (044) 277-76-11,
e-mail: inbox@court.gov.ua, web: <http://www.dsa.court.gov.ua>, код ЄДРПОУ: 26255795

27.04.2021 № 14-8485/21

на № _____ від _____

Апеляційні суди

**Місцеві господарські та окружні
адміністративні суди**

**Територіальні управління
Державної судової адміністрації
України**

***Про направлення спеціальної доповіді
Уповноваженого Верховної Ради України
з прав людини за 2020 рік***

Розглянувши лист Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 18.03.2021 № 2475.2/21/23.2 (копія додається) щодо розгляду спеціальної доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2020 рік про стан додержання та захисту прав і свобод людини в місцях несвободи у період дії надзвичайної ситуації, пов'язаної з поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, ДСА України повідомляє про необхідність ознайомлення та врахування в роботі рекомендацій зазначених у розділі 7 спеціальної доповіді.

Повний текст спеціальної доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2020 рік про стан додержання та захисту прав і свобод людини в місцях несвободи у період дії надзвичайної ситуації, пов'язаної з поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, розміщено на офіційному веб-сайті Уповноваженого за посиланням: <https://ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations>.

Додаток: на 7 арк в 1 прим.

Т. в. о. Голови

 Л. Гізатуліна

**УПОВНОВАЖЕНИЙ
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
З ПРАВ ЛЮДИНИ**

**UKRAINIAN
PARLIAMENT COMMISSIONER
FOR HUMAN RIGHTS**

вул. Інститутська, 21/8,
01008, м. Київ, Україна

Tel.: (+380 44) 298 7033
E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua
<http://www.ombudsman.gov.ua>

21/8, Instytutska str
Kyiv, 01008, Ukraine

_____. 20 № _____
На № _____ від _____. 20__

**Тимчасово виконуючій обов'язки
Голови Державної судової адміністрації
України
Гізатуліній Л.В.**

Шановна Людмило Василівно!

Висловлюю Вам свою повагу та повідомляю, що з квітня 2020 року мною як Уповноваженим у межах реалізації національного превентивного механізму здійснюється постійний контроль за дотриманням прав людини в місцях несвободи в умовах карантину.

Протягом 2020 року Секретаріатом Уповноваженого спільно із представниками громадськості проведено 815 моніторингових візитів до усіх місць несвободи, з яких – 677 проведено з початку пандемії. Під час візитів виявлено факти порушення прав людини, а саме права на життя, належну медичну допомогу, зв'язок із зовнішнім світом.

Відповідно до статті 18 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» мною підготовлено спеціальну доповідь «Стан додержання прав і свобод людини в місцях несвободи у період дії надзвичайної ситуації, пов'язаної із поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», яку надсилаю Вам для ознайомлення.

Прошу врахувати в роботі рекомендації, надані очолюваному Вами органу, з метою забезпечення додержання прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Також інформую, що текст спеціальної доповіді розміщено на офіційному веб-сайті Уповноваженого за посиланням: URL: <https://ombudsman.gov.ua/ua/page/npm/provisions/reports/>

Додаток: доповідь на 90 арк. в 1 прим.

**З повагою
Уповноважений**

УВ Секретаріат Уповноваженого
Верховної Ради України з
прав людини
№2476.2/21/23.2 від 18.03.2021

арк.1

ДЕРЖАВНА СУДОВА АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ	
Вх. № <u>1-13273/21 від 15.03.21</u>	
Основний на _____	арк.
Додаток на _____	арк.

МОНІТОРИНГ ДОДЕРЖАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В СУДАХ

59

Під час запровадження карантинних заходів відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 року № 211 «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» з 12 березня 2020 року права громадян на звернення до суду не були обмежені, а реалізовувались з урахуванням умов карантину.

Рішенням Ради суддів України від 17 березня 2020 року № 19 затверджено Рекомендації щодо встановлення особливого режиму роботи судів України для забезпечення населення України від поширення гострих респіраторних захворювань та коронавірусу COVID-19, який віднесено до особливо небезпечних інфекційних хвороб.

Водночас рішенням Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (далі – Комітет) від 17 березня 2020 року (протокол № 23) затверджено текст звернення Комітету до громадян України щодо функціонування органів правосуддя на період карантину, в якому підтримано позицію Ради суддів України щодо рекомендації (лист Ради суддів України від 16 березня 2020 року № 9рс-186/20) головам судів на період з 16 березня до

3 квітня 2020 року (у зв'язку з продовженням карантину – до 24 квітня 2020 року відповідно) встановити особливий режим роботи судів України.

У своєму зверненні Комітет зазначає, що запропоновані Рекомендації не мають на меті обмеження доступу громадян до правосуддя, а мають забезпечити епідеміологічну безпеку в судах.

Рада суддів України (рішення Ради суддів України від 17 березня 2020 року № 19) рекомендувала встановити особливий режим роботи судів України, а саме:

- роз'яснити громадянам можливість відкладення розгляду справ у зв'язку із карантинними заходами та можливість розгляду справ в режимі відеоконференції;
- призупинити всі заходи, не пов'язані з процесуальною діяльністю суду і забезпеченням діяльності органів судової влади (круглі столи, семінари, дні відкритих дверей тощо);
- призупинити проведення особистого прийому громадян керівництвом суду; обмежити допуск у судові засідання осіб, які не є учасниками судових засідань;
- обмежити допуск у судові засідання та приміщення суду осіб з ознаками респіраторних захворювань: блідість обличчя, почервоніння очей, кашель;
- ознайомити учасників судового процесу з матеріалами судової справи (за наявності такої технічної можливості) здійснювати в дистанційному режимі шляхом надсилання сканкопій матеріалів судової справи на адресу електронної пошти, зазначеної у відповідній заяві, заяви про ознайомлення приймати через дистанційні засоби зв'язку;
- зменшити кількість судових засідань, що призначаються для розгляду протягом робочого дня;
- за можливості здійснювати судовий розгляд справ без участі сторін у порядку письмового провадження;
- проводити провітрювання приміщень протягом всього робочого дня;

- 60
- суддям та працівникам апарату суду у разі найменших ознак захворювання вжити заходів до самоізоляції, повідомляти про свій стан здоров'я відповідну установу охорони здоров'я та керівництво суду телефоном, електронною поштою;
 - проводити в робочих кабінетах та інших приміщеннях щоденні вологі прибирання із використанням мийних та дезінфікуючих засобів;
 - забезпечити регулярне протирання м'якими та дезінфікуючими засобами робочих поверхонь і предметів: поверхонь столів, дверні ручки, телефони, клавіатури тощо.

Ураховуючи викладене, голови судів (збори суддів) самостійно приймали рішення щодо встановлення особливого режиму роботи суду відповідно до наданих рекомендацій Ради суддів України.

Також судді в межах процесуального законодавства самостійно вирішували питання щодо можливості розгляду судових справ у порядку письмового провадження або в режимі відеоконференції.

За наявності технічної можливості в суді затриманим, засудженим та ув'язненим забезпечено можливість ознайомлюватися з матеріалами провадження шляхом надсилання сканованих матеріалів судової справи на адресу електронної пошти установи, в якій вони утримуються.

Обвинуваченим (підсудним) та засудженим, за відсутності належних умов для їх тимчасового тримання в приміщеннях суду на час карантину, забезпечено можливість розгляду справи в дистанційному режимі.

Зокрема, всі зали судових засідань, апеляційних та місцевих загальних судів, обладнано стаціонарними системами відеоконференцзв'язку для проведення судових засідань (процесуальних дій) в режимі відеоконференції відповідно до статті 336 Кримінального процесуального кодексу України.

Конвоювання та тимчасове утримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених має здійснюватись відповідно до вимог Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої спільним наказом МВС, Мін'юсту, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, ДСА, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція), а також Положення з організації конвоювання військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України, затвердженого наказом МВС від 24.12.2019 № 1090.

ДСА звернулася до всіх судових установ та органів системи правосуддя щодо необхідності вжиття заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків поширення COVID-19.

Відповідно до Рішення Ради суддів з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби та забезпечення належних умов для перебування в судах суддів, працівників апарату суду, учасників судових процесів, у тому числі обвинувачених (підсудних), засуджених та їх участі в судових засіданнях, а також відвідувачів, в усіх апеляційних та місцевих загальних судах доручено забезпечити контроль за дотриманням належного санітарно-гігієнічного стану приміщень судів, зокрема, залів судових засідань, конвойних приміщень.

Проте, попри вжиті протиепідемічні заходи, спрямовані на забезпечення епідеміологічної безпеки в судових установах під час проведення моніторингових візитів, встановлено порушення прав людини.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу

В усіх судових установах не здійснювався контроль за дотриманням режиму карантину в частині використання засобів індивідуального захисту працівників судових установ та учасників судових процесів. В більшості установ не проводився температурний скринінг працівникам судів, відвідувачам та учасникам судових процесів. Не створено умов для здійснення збору та утилізації використаних засобів індивідуального захисту.

Приклад

У більшості місцевих загальних судах не забезпечено проведення температурного скринінгу працівникам суду та учасникам судового процесу (Бориспільський міськрайонний суд Київської області, Чортківський районний суд Тернопільської області, Васильківський міський районний суд Київської області, Переяслав-Хмельницький міський районний суд Київської області, Сумський районний суд Сумської області, Броварський міський районний суд Київської області, Обухівський районний суд Київської області, Городецький районний суд Львівської області, Таращанський районний суд Київської області, Надвірнянський районний суд Івано-Франківської області, Кагарлицький районний суд Київської області, Дарницький районний суд м. Києва, Деснянський районний суд м. Києва, Оболонський районний суд м. Києва, Святошинський районний суд м. Києва, Бородянський районний суд Київської області, Білоцерківський міський районний суд Київської області, Козелецький районний суд Чернігівської області, Рокитнянський районний суд Київської області, Березанський міський суд Київської області, Сквирський районний суд Київської області).

У Подільському, Деснянському та Печерському судах міста Києва температурний скринінг при вході до суду здійснювався працівниками судової охорони, проте, встановити чи були випадки недопуску відвідувачів та учасників судових засідань через підвищену температуру тіла, не представилося можливим. В окремих установах працівники судової охорони вибірково проводили температурний скринінг на вході до приміщення суду, зокрема Шевченківського районного суду (м. Чернівці). У 100% відвіданих установ відсутні відповідальні особи за проведення та облік температурного скринінгу.

Окрім того, моніторингові візити засвідчили, що працівники апарату суду та відвідувачі в більшості судових установ не дотримуються маскового режиму. Також, не забезпечено належного контролю за дотриманням санітарно-гігієнічного стану судових приміщень, залів судових засідань і приміщень для засуджених та ув'язнених.

Приклад

У Виноградівському районному суді Закарпатської області, Луцькому міськрайонному суді Волинської області, Чортківському районному суді Тернопільської області, Переяслав-Хмельницькому міськрайонному суді Київської області, Сумському районному суді Сумської області, Броварському міськрайонному суді Київської області, Херсонському міському суді Херсонської області, Городоцькому районному суді Львівської області, Києво-Святошинському районному суді Київської області, Таращанському районному суді Київської області, Надвірнянському районному суді Івано-Франківської області та інших відсутній контроль за дотриманням маскового режиму.

Під час візиту до ІТТ №10 ГУНП в Київській області, який було проведено того ж дня, що і моніторинговий візит до суду, встановлено, що один із утримуваних в ІТТ хворий на ГРВІ. З'ясувалося, що напередодні він двічі перебував у Переяслав-Хмельницькому міськрайонному суді, а саме 18 та 19 травня 2020 року. Тобто, у разі підтвердження в нього захворювання на COVID-19, існувала загроза можливого поширення захворювання серед працівників суду через недотримання ним маскового режиму під час перебування в приміщенні суду.

На вході до більшості судових установ відсутні дезінфекційні килимки (Бориспільський міськрайонний суд Київської області, Чортківський районний суд Тернопільської області, Васильківський міськрайонний суд Київської області, Переяслав-Хмельницький міськрайонний суд Київської області, Сумський районний суд Сумської області, Броварський міськрайонний суд Київської області, Обухівський районний суд Київської області, Городоцький районний суд Львівської області, Таращанський районний суд Київської області, Надвірнянський районний суд Івано-Франківської області, Кагарлицький районний суд Київської області, Дарницький районний суд м. Києва, Деснянський районний суд м. Києва, Оболонський районний суд м. Києва, Святошинський районний суд в м. Києві, Бородянський районний суд Київської області, Білоцерківський міськрайонний суд Київської області, Козелецький районний суд Чернігівської області, Рокитнянський районний суд Київської області, Березанський міський суд Київської області, Сквирський районний суд Київської області та інших).

У судових приміщеннях не ведеться облік роботи кварцової лампи, що не дає можливості точно встановити факти санітарної обробки приміщень. У деяких установах взагалі відсутні такі лампи. Не здійснюються двічі на день (зранку та ввечері) вологі прибирання приміщень із застосуванням миючих та дезінфікуючих засобів (зокрема залів судових засідань), системне їх провітрювання.

Порушення права на безпечне розміщення та соціальне дистанціювання

Незважаючи на попередньо надані рекомендації Уповноваженого у спеціальних доповідях 2018–2019 років, продовжують мати місце порушення права особи на гідні умови утримання підсудних (засуджених) в приміщеннях суду, що в умовах пандемії є вкрай небезпечним. У багатьох судах на порушення вимог Державних будівельних норм В.2.2-26 «Будинки і споруди. Суди» відсутні приміщення для тимчасового тримання підсудних (засуджених) та приміщення для розміщення особового складу варті.

Приклад

У Жовківському районному суді, Бориспільському міськрайсуді Київської області, Чортківському районному суді Тернопільської області, конвоювання підсудних здійснюється зі спеціального автомобіля одразу до зали судових засідань.

У Бориспільському міськрайонному суді Київської області, Чортківському суді Тернопільської області, Івано-Франківському міському суді Івано-Франківської області маршрути конвоювання підсудних (засуджених) не ізолювані, відсутні спеціальні службові входи та бокс або огорожа для автомобілів. У зв'язку з цим підсудні (засуджені) під час виведення до зали судових засідань перетинаються з відвідувачами суду, що наражає їх на небезпеку зараження інфекційними захворюваннями та їх подальшого поширення в місцях попереднього ув'язнення та тимчасового тримання.

У приміщенні Дарницького районного суду міста Києва не забезпечено право на безпечні умови перебування в суді підсудних/засуджених. Зокрема, в суді відсутня кімната для доставлених до суду осіб, які в очікуванні судового засідання перебувають у спеціальному скляному огороженні та пересуваються будівлею суду, перетинаючись з іншими відвідувачами. Окремі працівники суду та відвідувачі перебувають на території суду з приспущеними захисними масками або й взагалі без них. Відвідувачі не дотримуються соціальної дистанції 1,5 м один від одного тощо.

Порушення права на отримання тих самих засобів та приналежностей для захисту і особистої гігієни, яких повинно дотримуватись населення в цілому

Під час моніторингових візитів встановлено, що у більшості суддів, працівників суду та відвідувачів відсутні засоби індивідуального захисту (маски, рукавички). В більшості відвіданих установ судді закупували маски за власний рахунок.

На вирішення питання щодо неналежного стану забезпечення засобами захисту від COVID-19, зокрема дефіциту медичних масок і респіраторів, безконтактних термометрів та антисептиків 23 березня 2020 року у Вищій раді правосуддя проведено робочу зустріч, під час якої прийнято рішення проаналізувати стан забезпечення судів засобами захисту та вжити заходів для вирішення ситуації.

Згідно з оприлюдненою інформацією ДСА станом 27 березня 2020 року виникла критична ситуація із забезпеченням судів медичними масками, дезінфікуючими засобами для приміщень судів, про що повідомили суди майже всіх регіонів України. Зокрема, про рівень забезпечення медичними масками поінформували суди Харківської (стан забезпечення – 9%) Закарпатської (19%), Полтавської (35%), Житомирської (57%), Тернопільської (60%), Івано-Франківської (65%), Київської (72%), Чернівецької (78%) областей. Нерівномірно забезпечені суди й безконтактними термометрами: Запорізька область від 3%, тоді як Сумська область – до 96%.

За інформацією ДСА, з метою задоволення потреби щодо забезпечення засобами індивідуального захисту суддів, працівників судів направлено лист до Прем'єр-міністра України з проханням виділити кошти на придбання зазначених засобів.

64 РЕКОМЕНДАЦІЇ

Щодо покращення стану забезпечення прав людини за результатами проведення цільових моніторингових візитів під час введеного карантину на території України**Державній судовій адміністрації України та її територіальним управлінням в областях:**

- забезпечити контроль за виконанням заходів із запобігання поширенню COVID-19 в судах, дотримання прав і законних інтересів суддів, працівників, відвідувачів та осіб, що тримаються під вартою;
- організувати збір та утилізацію використаних засобів індивідуального захисту відповідно до рекомендацій, наданих державною установою «Центр громадського здоров'я МОЗ України»;
- привести стан приміщень для тримання осіб у відповідність до передбачених державними будівельними нормами та правилами, в т.ч. щодо облаштування необхідної кількості камер для підсудних, приміщення для конфіденційного спілкування з адвокатом (кімната для роботи адвоката з підсудним (засудженим) та для ознайомлення з матеріалами справи).

Головам судів:

- посилити контроль за дотриманням режиму роботи суду в умовах карантину. Особливу увагу звернути на необхідність проведення заходів запобігання поширенню COVID-19, зокрема:
- дезінфекції залів судових засідань, захисних світлопрозорих кабін після кожного судового засідання, а також вимагати дотримання підсудними/засудженими маскового режиму не тільки під час проведення судового засідання, а й під час оголошеної перерви;
- розміщення на загальному та спеціальному входах дезбар'єрів (дезкилимків), дезінфікуючих засобів для обробки рук;
- розміток на підлозі біля пункту пропуску загального входу до суду для дотримання фізичної дистанції відвідувачів;
- організувати збір та утилізацію використаних засобів індивідуального захисту персоналом та суддями і здійснювати відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 08 червня 2015 року № 325 «Про затвердження Державних санітарно-протиепідемічних правил і норм щодо поведінки з медичними відходами»;
- забезпечити в приміщеннях суду здійснення ізольованих маршрутів для конвоювання підсудних (засуджених), та обладнати бокси або огорожений майданчик для спеціального автомобіля (там, де їх нема).